

Landsbygds- och Infrastrukturdepartementet

103 33 Stockholm

Att: Lina Martinson

Via e-post: li.remissvar@regeringskansliet.se; li.spn@regeringskansliet.se

Stockholm
2025-05-10

Ert dnr
LI2025/00306

Vårt dnr
2025/020

Remissvar angående betänkandet Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö, SOU 2025:5

Näringslivets Regelrådet (nedan NNR) har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Bakgrund

Tidöavtalet innehåller en punkt om platssamverkan och BID (Business Improvement District) under rubriken Långsiktiga strukturer för att förbättra utsatta områden. Regeringen gav därför i februari år 2021 Boverket i uppdrag att undersöka förutsättningarna för stärkt platssamverkan i Sverige. I uppdraget nämndes att lokal samverkan mellan fastighetsägare, näringsidkare och det allmänna idag förekommer i olika former i syfte att bekämpa utanförskap och skapa tryggare bostadsområden samt stärka det lokala näringslivet. I uppdragsbeskrivningen påpekas dock att det saknas en enhetlig bild av vad platssamverkan innebär, och att begreppet ges olika betydelser i olika sammanhang. Uppdraget redovisades i Boverkets rapport "Förutsättningar för stärkt platssamverkan". Boverket konkluderade att det inte finns behov av särskild lagstiftning om platssamverkan. Frivilligheten framhölls som en styrka då respondenter menade att frivillig medverkan leder till större engagemang och vilja att investera i gemensamma projekt.

Boverket ansåg att stärkt platssamverkan bäst uppnås genom kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte, samt en samordnad myndighetstillsyn för miljö, hälsoskydd, räddningstjänst och brandsäkerhet kan lösa problem med slumfastighetsägare utan ny lagstiftning.

Den 22 juni 2023 beslutade regeringen att tillsätta utredningen "Åtgärder för stärkt trygghet i den byggda miljön" (dir. 2023:99). Professor Olle Lundin utsågs till utredare med uppdraget att analysera hur obligatorisk samverkan mellan offentliga aktörer och fastighetsägare kan stärka trygghet, attraktion och lokalt näringsliv samt lämna nödvändiga lagförslag. Utredaren skulle även föreslå ytterligare åtgärder som främjar ökad trygghet och brottsförebyggande insatser i den byggda miljön.

Det framgår av direktiven att det finns ett behov av verktyg och ett gemensamt ramverk för att förbättra platser och bostadsområdets attraktivitet och trygghet. Det noteras att det finns utmaningar i att engagera relevanta aktörer i samverkan och regeringen menar att tvingande lagstiftning kan säkerställa medverkan från aktörer som har en avgörande betydelse för framgångsrik samverkan.

Vidare menar regeringen i direktivet att om samverkan mellan olika aktörer regleras i lag kan även "snålskjutsåkande" motverkas när en plats eller ett område utvecklas. Det framgår att en aktör inte bör kunna dra nytta av en åtgärd utan att själv bidra till dess tillkomst och underhåll, samtidigt som de lokala behoven ska vara utgångspunkten.

Utredningens författningsförslag innebär två alternativa möjligheter att införa en avgift som blir obligatorisk för alla fastighetsägare inom ett samverkansområde. Det ena förslaget ger majoriteten av fastighetsägarna i ett samverkansområde möjligheten att initiera en avgift. Det andra förslaget ger kommunen möjlighet att införa en kommunal avgift.

Utredningens utgångspunkt vid utformningen av lagförslaget var att frivillig områdessamverkan fortsatt kommer att vara den vanligaste formen. Utredningens bedömning är att den föreslagna lagstiftningen skulle kunna fungera som ett incitament för att fler fastighetsägare ska välja att delta i områdessamverkan, i första hand i den frivilliga, i andra hand i fastighetsägarinitierad områdessamverkan. Bedömningen bygger på antagandet att fastighetsägarna har ett intresse av att själva ha så stort inflytande som möjligt över hur en avgift används.

Problembeskrivning

NNR menar att utredningen har uppfattat uppdraget och problembeskrivningen som att en författningsreglering är nödvändig för att åstadkomma utvidgad områdessamverkan. NNR menar att detta är en begränsande premis, om avsikten är att identifiera de åtgärder som medför störst nytta för samhället till lägsta möjliga kostnad för företagen, när det gäller att åstadkomma trygghet i bygd miljö. NNR menar att utredningen borde ha tolkat direktivet på bredast möjliga sätt för att uppnå det slutgiltiga målet en ökad trygghet i bygd miljö. Utredningen behöver på ett tydligare sätt visa att andra alternativa åtgärder, istället för en lagreglering, inte på ett mer kostnadseffektivt sätt hade kunnat uppnå målet. Utredningen behöver kompletteras i detta avseende. NNR noterar dock att ett underlag för denna nödvändiga komplettering finns i Boverkets rapport "Förutsättningar för stärkt platssamverkan".

NNR kan inte finna att utredningen tydligt visat att det föreligger ett faktiskt behov av en mer formaliserad och tvingande samverkansmodell än vad som redan finns genom befintliga frivilliga former för platssamverkan.

Konsekvenser av det aktuella förslaget

NNR uppfattar generellt sett att det aktuella förslaget kan få effekter som inte finns tillräckligt tydligt beskrivna i konsekvensutredningen.

NNR menar att utredningen inte har kunnat visa att det finns ett behov av en mer formaliserad (lagreglerad) samverkan än vad som kan uppnås genom den samverkan som redan sker på frivillig grund. Utredningen behöver kompletteras i detta avseende om den eventuellt skulle läggas till grund för lagstiftning.

NNR uppfattar att förslaget om att införa en obligatorisk avgift för fastighetsägare skulle kunna betraktas som en extra skatt. Att beskatta fastighetsägare för att de ska upprätthålla ordning och trygghet i exempelvis ett bostadsområde kan uppfattas som ett oproportionerligt ingrepp i näringsfriheten, äganderätten och föreningsfriheten. Nyttan med åtgärden måste naturligtvis överstiga de negativa effekterna av att inskränka dessa centrala friheter. NNR kan exempelvis inte finna att riskerna för kartellliknande samarbeten mellan vissa fastighetsägare, riktat mot andra fastighetsägare (ibland mindre), är adresserade i utredningen. Även om effekterna av förslaget i samband med dessa tre centrala begrepp tas upp i utredningen finner NNR att utredningen behöver fördjupas i dessa avseenden, särskilt i relation till proportionalitetsprincipen, innan den eventuellt kan ligga till grund för lagstiftning.

En avgift behöver skapa någon form av individuell nytta för den som betalar och NNR kan inte i utredningen finna några konkreta belägg för att den föreslagna avgiften skulle skapa mätbara ekonomiska fördelar för varje enskild fastighetsägare.

NNR arbetar just nu intensivt med att stärka och bidra i myndigheternas förenklingsarbete som regeringen har tryckt särskilt på genom regleringsbreven. Förslaget om en ny lag om avgift för områdessamverkan är därför extra problematiskt då det måste anses strida mot regeringens ambitioner att minska regelbörda och administration för företag, särskilt då nyttan med förslaget måste betraktas som tveksam. Nyttokalkylen måste dessutom betraktas som försvagad av risken för att lagen tränger undan frivilliga samarbeten och urholkar förtroendet mellan aktörer.

NNR noterar att beskrivningen av vilka typer och storlekar på företag som berörs är mycket begränsad genom att endast konsekvenser för fastighetsägare i gemen tas upp. NNR konstaterar vidare att det finns viss information om påverkan på företagets kostnader men att denna information inte kan betraktas som uttömmande. Effekterna för exempelvis små fastighetsägare med små marginaler behöver adresseras särskilt. Utredningen måste kompletteras i dessa avseenden för att eventuellt kunna ligga till grund för lagstiftning.

Slutsats

NNR finner att underlaget inte visar att förslaget är välgrundat och kostnadseffektivt. Problemformuleringen är tolkad på ett begränsande sätt och det finns inget som pekar på att detta skulle vara en balanserad och evidensbaserad lösning. Mot denna bakgrund avstyrker vi förslaget som presenteras i utredningen.

August Liljeqvist
Näringslivets Regelnämnd